

Джек РІЧІ
**ЗОЛОТИЙ
ТЕЛЕЦЬ**

ОПОВІДАННЯ

З англійської переклав Вадим ХАЗІН

Єдиний контакт з клієнтом я мав телефоном.

— Це розшукне бюро «Бредлі інкорпорейтед»? — спитав він, наголошуючи на «Останньому слові».

— Так, сер.

— Я дзвоню із Сан-Франциско.

Від Сан-Франциско до мого бюро було мало не дві тисячі миль, та й то коли навпростець.

Клієнт одрекомендувався:

— Моє прізвище Джеймсон. Джеймс Джеймсон. Я адвокат, репрезентую інтереси містера Вілларда Макгрегора — власника судноплавної компанії «Макгрегор».

— Ясно, — коротко відгукнувся я. Він-бо, напевне, вважав, що мені доводилося чути про судноплавну компанію «Макгрегор».

Нарешті Джеймсон підійшов до суті справи:

— Необхідно розшукати таку собі місіс Елізабет Стерлінг та її сина Гарольда. Обоє вони, за нашими відомостями, мешкали у ваших краях. Я дістав телефонну книгу вашого міста й з перелічених там розшукних бюро обрав ваше, можна сказати, навмання. Уявлення не маю про ваші можливості. Так от, містер Макгрегор уже в чималих літах, і в його житті настав той момент, коли людина ладна все забути й усе простити. Тим-то він і хоче знайти цю жінку та її сина. А також будь-яких інших нащадків, яких вона могла за всі ці роки надбати.

© В. І. Хазін, 1994, переклад.

— А що саме ладен він простити й забути?

— Те, що вона побралася з Франкліном Стерлінгом. Елізабет Стерлінг, уроджена Макгрегор, — це небога містера Макгрегора. Він вважає, що вона одружилася з людиною значно нижчою за себе. Стерлінг служив усього тільки бухгалтером, притому рядовим, у фірмі містера Макгрегора. Як ці двоє примудрялися зустрічатись, лишилося таємницею. Проте зустрічалися, і коли вони побрались, містер Макгрегор викреслив Елізабет зі свого життя — так само, як і зі свого заповіту. Але тепер, коли він досяг уже таких літ, його погляди дещо змінились. Елізабет та її син — очевидно, його єдині близькі родичі. Перед ним виникла дилема: залишити спадок їм чи офірувати його на добродійні потреби. І він віддав перевагу першому. — Джеймсон зітхнув і повів далі: — Елізабет одружилася років тридцять п'ять тому. А якщо бути точним, то тисяча дев'яťсот сорок сьомого року. По одруженні виїхала з чоловіком із Сан-Франциско. Коли народився Гарольд, вона написала про це дядькові. На конверті стояв лише штампель вашого міста Мілвокі — і жодної конкретнішої адреси. А втім, її адресою Макгрегор і не цікавився. Відтоді ніяких інших звісток од неї він не мав... Тепер давайте домовимось про ваш гонорар.

Я ухилився од прямої відповіді, готовий до тривалих переговорів.

— Бачите, мій гонорар коливається від випадку до випадку, — сказав я, — залежно від того, скільки доводиться докласти зусиль. — Тут я зробив паузу. — А також від кількості агентів, залучених до справи.

— Що ж, залучайте, скільки буде треба. Я надішлю вам аванс — чек на дві тисячі доларів. Вистачить для початку?

Мені добряче поталанило, і я насилу приборкав у собі спокусу сказати «ні». Не слід зариватися: це може відстрашити золотого тельця. Тому я відповів:

— Я негайно розпоряджуся, щоб мої агенти взялися до роботи.

Насправді ніяких агентів я не мав, не мав навіть секретарки. Це було мені просто не по кишені. Розшукне бюро «Бредлі інкорпорейтед» — це був я сам. Сам-один.

— Тільки-но розшукаєте тих Стерлінгів — одразу повідомте мене, — сказав Джеймсон. — Я час од часу теж дзвонитиму вам, довідуватимусь, як ідуть справи. І надішліть мені докладний перелік ваших витрат.

Перед тим як ми розпрощалися, я записав його телефон та адресу.

Потім зажурився. Справді, цей розшук міг виявитись тривалим, аж надто тривалим. Тридцять п'ять років тому? Багато чого змінилося за стільки років.

З чого розпочати? Ну, звісно, з телефонних довідників.

Я поїхав на центральну телефонну станцію й дістав дозвіл познайомитися в архіві зі старими телефонними книгами.

У довіднику за 1947 рік Франкліна та Елізабет Стерлінгів у місті Мілвокі не виявилось. Певно, вони прибули сюди пізніше.

Я взявся до 1948-го. Пощастило! Франклін Стерлінг там був.

Я записав номер телефону й адресу.

Американці — народ непосидючий: переїзять з місця на місце, в середньому, щочотири роки. Цікаво, якими мандрівцями були ті Стерлінги? Я перескочив на п'ять років уперед.

Франклін Стерлінг, як і раніше, в книзі був. Той-таки номер, та ж таки адреса.

Я взяв довідник за 1960 рік. Франклін Стерлінг ще був тут і з тими ж координатами.

Я перестрибнув на 1965-й. Не знайшов Франкліна Стерлінга. Зате мені впала в вічі знайома адреса та номер телефону. Цього разу вони значилися за Елізабет Стерлінг.

Що сталося? Розлучилися й роз'їхались? Чи Франклін помер?

Я спробував щастя з книгою за 1970 рік. Елізабет була на місці.

А в книзі за 1975 рік її вже бракувало. Натомість за тією самою адресою фігурувало ім'я Гарольда Стерлінга.

Що сталося з Елізабет? Чи померла, чи просто Гарольд вирішив, що настав час переписати телефон на своє ім'я?

Я й далі гортав телефонні книги.

У виданні 1979 року ім'я Гарольда зникло. Я ще раз переглянув книгу, але ніяких Стерлінгів уже не виявив.

Я замислився. 1979 року Гарольдові минуло десь тридцять другий — тридцять третій. Найімовірніше, він просто виїхав з нашого міста.

Що ж, я мав із чого почати — з відомої мені адреси. Отож подався у східну частину міста, в зелений район, де переважали будинки на одну або на дві родини.

Припаркувавши машину біля одного такого двоповерхового будинку, я зійшов на ганок і подзвонив до нижнього помешкання.

Двері відчинила худорлява сива жінка.

— Вам кого?

— Я розшукую місіс Елізабет Стерлінг. Мені відомо, що вона мешкала в цьому будинку. Очевидно, над вами?

Жінка кивнула:

— Так, але ви її там уже не знайдете. Сім років тому померла. А навіщо вона вам?

Критися не було потреби.

— В неї є дядько, він будь-що прагне розшукати її. А я — приватний детектив, мені доручено цю справу.

Я показав їй своє посвідчення. На більшість людей фах приватного детектива не справляє враження. Але ця жінка принаймні виявила цікавість.

— Не знала, що Елізабет має родичів. Вона ніколи про них не згадувала.

— Але син у неї був, чи не так? Гарольд?

— Так. Гарольд. Тут він і виріс. Спокійна дитина, нікому не завдавав клопоту. Гарольд був у неї єдиною дитиною. Стерлінги оселилися тут іще сорок сьомого року. І весь час мешкали наді мною. Елізабет була моєю найкращою подругою. Її чоловік — звали його Франклін — загинув десь року шістдесят третього чи шістдесят четвертого. Переходив вулицю на червоне світло і потрапив під машину. — На якусь мить жінка про щось замислилась, по тому докинула, — Елізабет померла рівно сім років тому. Гарольд начебто хотів після цього кудись переїхати: він залишився сам, а нагорі аж шість великих кімнат. Але зрештою вирішив лишитися там, де виріс. Він також став бухгалтером, як і його батько, навіть працював у тій самій фірмі. Для мене Гарольд був за сина. Чи, може, за небожа.

— Де він тепер? І досі мешкає нагорі? — запитав я в жінки.

На її очах виступили сльози.

— Ні. Він також помер. Три роки тому. Гарольд завжди ходив на роботу пішки — купувати машину він не хотів, а фірма — онде, за чотири квартали звідси. Та якось уранці мені здалося, ніби він не виходив з дому, не спускався сходами, розумієте? Ну, та мало що може здатися, просто я могла не помітити, як він пішов на роботу, та й годі. Але після п'ятої підїхав один Гарольдів співробітник — дізнатись, чи не трапилося чогось. Вони йому дзвонили з роботи цілісінький день, а телефон не відповідав.

Сусідка по паузі вела далі:

— Нас це також занепокоїло. Мій чоловік знайшов запасні ключі від Гарольдової квартири — він дав нам їх, як то кажуть, про всяк випадок. Ну, ми відімкнули й увійшли. І побачили Гарольда. В ліжку. Він помер, мабуть, вночі. Потім йому зробили розтин — хлопець помер такий молодий, всього в тридцять один рік. Може, хтось убив, а може, сам наклав на себе руки. Хоча для такого припущення Гарольд не давав підстав. Та слідство виявило, що Гарольд помер природною смертю: мав слабке серце, як і його матінка.

Сусідка зітхнула.

— Адвокат, у якого зберігався Гарольдів заповіт, подбав про витрати на похорон. Гарольд завжди дбав про мене, як про другу матір. Ну, чи нехай як про тітку. А решта його майна пішла на добродійні справи. Гарольд залишив мені також усі меблі та хатнє начиння. Костюми моєму чоловікові не підійшли, то я збула їх скупникові, а виручку пожертвувала церкві. Суто особисті речі

поскладала до коробки й сховала на горіщі. Там колекція метеликів, колекція марок і всіяке таке. Ціла коробка. Може, ви її заберете? Той його дядько, як близький родич, гляди, й зацікавиться.

Повернувшись до свого кабінету, я поставив картонну коробку на шафу, де зберігав документи, і сів за стіл. Що ж, справу зроблено. І на все я витратив менш як дві години. Для завдатку в дві тисячі доларів — нічоенько. Та хіба ж я не годен витягти більше?..

Усе залежало від мене самого.

Я взяв чистий аркуш паперу. Якщо адвокату Джеймсонові закортіло мати детальний перелік витрат, він його одержить. Я «доручу» цю справу двом своїм агентам. Назвемо їх, скажімо, Смітом і Джонсом. Вони, звісно, виявлять Елізабет у місті Мілвокі за даними на 1947 рік, але потім з'ясується, що вже 1955-го вона виїхала за межі штату. Куди? Може, хай це буде Чикаго? Чудово: місто велике, в ньому легко загубитися. Сміт і Джонс витратять близько тижня, перш ніж знайдуть її чикагську адресу. Але тільки-но знайдуть, тут-таки виявиться, що Елізабет знову переїхала — цього разу до Сент-Луїса.

Я заходився складати перелік «витрат» Сміта й Джонса. Готелі. До того ж першокласні. Кілометраж, а відтак — вартість спожитого бензину. Харчування. Вони в мене мають вовчий апетит до вишуканих страв. Наприкінці тижня, закінчивши й віддрукувавши цей перелік, я відішлю його адвокату Джеймсонові до Сан-Франциско.

Я гадав, що Джеймсон подзвонить наступного ж дня, у вівторок, щоб дізнатися, як ідуть справи, але дзвінка не було.

У середу я виглядав пошту, бо вже мав надійти обіцяний мені чек на дві тисячі. Одначе пошта прибула без чека. І Джеймсон не зателефонував.

Минув четвер, знову ні чека, ані дзвінка.

Я дочекався ще пошти в п'ятницю — чека так само не було — й набрав номер телефону Джеймсона в Сан-Франциско.

Відповів жіночий голос.

— Я хотів би поговорити з містером Джеймсоном,— сказав я.

На тому кінці дроту не зразу відгукнулися.

— З містером Джеймсом Джеймсоном?

— Саме так.

Знову пауза, а тоді:

— То, мабуть, ви не знаєте...

— Що саме?

— Що містер Джеймсон помер. Сьогодні вранці його поховали.

В мене потемніло в очах.

— Коли ж він помер?

— У понеділок, сер. Десь близько дванадцятої дня. Я зайшла до його кабінету, аби підписати деякі папери, а він лежав просто на своєму письмовому столі... Йому виповнилося всього шістдесят три.

— З ким я розмовляю?

— З його секретаркою, сер. Я тут просто впорядковую дещо, а потім, думаю, фірма передасть мене іншому адвокатові.

— Я сказав:

— Моє прізвище Бредлі. Розшукне бюро «Бредлі інкорпорейтед». Чи казав вам містер Джеймсон про мене?

Вона трохи помовчала, тоді відповіла:

— Ні, сер.

Я поклав трубку.

Джеймсон помер у понеділок близько дванадцятої години за сан-франциським часом. А дзвонив він мені об одинадцятій за тим же часом. З цього випливало, що він помер через годину після того, як найняв мене. Звичайно, він не встиг навіть виписати, а не те що переслати того чека.

Що ж тепер? Чи пощастить виручити бодай дещицю?

Я мусив особисто ввійти в контакт із Макгрегором. Сказати, що Джеймсон обіцяв переслати мені чек на дві тисячі доларів за те, щоб я виявив координати Елізабет Стерлінг та її сина, і я наполегливо працюю в цьому напрямку.

Чи буде цього досить?

Я не мав жодних доказів, що Джеймсон найняв саме мене. Повірить мені Макгрегор чи вважатиме за шахрая, що вирішив зіграти на Джеймсоновій смерті? І чи не вирішить про всяк випадок найняти свого приватного детектива, аби розшукав племінницю? Таке було зовсім не виключене.

Я зітхнув. Ні, я повинен викласти всі карти й сказати, що вже з'ясував усе про Елізабет Стерлінг та її сина Гарольда і як тільки одержу обіцяний чек на дві тисячі доларів, надішлю всю інформацію.

А що, як Макгрегор не клоне й на це і передоручить справу іншому агентству? Зрештою, він може розважити так: коли мені пощастило розвідати про Елізабет та її сина, то інше детективне агентство також спроможеться зробити це. І то дешевше.

Проблеми, проблеми...

Я роззирнувся. Цими днями мені знов доведеться пілососити свій міні-офіс. А може, навіть мити шибки.

На що я разраховував, відкриваючи його майже дванадцять років тому? На пригоди? На гострі відчуття? А що вийшло? Лишилися тільки справи, пов'язані з розлученнями. Та навіть і їх останнім часом стало обмаль, бо в нашому штаті дозволили розлучатися без виявлення винуватої сторони. Копирсання в багнюці при визначенні опіки над дітьми — і таких справ поменшало внаслідок широкого тлумачення поняття «аморальна поведінка». Розшук зниклих — ну що ж, таке поки що трапляється. Зрідка ще надходять запрошення на роль озброєного охоронця різних приватних прийомів.

Але жодного разу за дванадцять років ніхто не попросив мене розслідувати вбивство.

І що ж усе це мені дало? Автомобіль, яким я їжджу вже десять років і який потребує капітального ремонту. Однокімнатну квартиру без кухні в аварійному будинку. І необмежені можливості бити байдики.

А що чекає на мене за десять років? Найімовірніше, я тут же й лишуся. І цей кабінет, як і тепер, потребуватиме прибирання, й шибки, як і тепер, будуть брудні.

Та геть погані думки! Треба працювати. Тепер належить роздобути копії свідоцтв про смерть Елізабет і Гарольда Стерлінгів. Цього, либонь, буде досить.

Мій погляд упав на коробку з Гарольдовими речами. Може, в ній є щось таке, що стане мені в пригоді? Я зняв її з шафи й відкрив.

Там була колекція метеликів. Не дуже велика. Судячи з дат під нашпиленими метеликами, Гарольд припинив їх збирати ще підлітком. Теж саме можна було сказати й про колекцію поштових марок.

Знайшов я там і фотографії різних людей — і портретні, й моментальні знімки. Елізабет Стерлінг з чоловіком і сином.

Лежав у коробці й Гарольдів гаман. Грошей у ньому не було. Як не було й посвідчення водія; а втім, Гарольд же волів ходити пішки. І в кредитні картки, схоже, не вірив. Проте картку соціального страхування та бібліотечний абонемент мав. Там же він зберігав маленькі фотокартки матері та батька.

Порившись іще, я виявив кілька пачок погашених рахунків і зжовклих бланків для сплати прибуткового податку. Диплом про закінчення коледжу. Свідоцтво про народження.

Він був на два роки молодший за мене

Я розіклав на столі його свідоцтво про народження, картку соціального страхування, бібліотечний абонемент і диплом. Знов оглянув свій кабінет. По тому почухав потилицю.

Уявімо собі, тільки уявімо, що розшукує бюро «Бредлі інкорпорейтед» справді розшукало Гарольда живого й здорового. Уявімо собі, що «Бредлі інкорпорейтед» одразу ж вирядило його до Сан-Франциско, аби він став перед ясні очі

свого двоюрідного діда — причому з належними доказами. Свідоцтвом про народження, карткою соціального страхування, кількома фотографіями — але на яких Гарольдові не більше, скажімо, як п'ять років. І, може, ще з докладним листом від розшукного бюро «Бредлі інкорпорейтед», — листом, у якому буде переконливо засвідчено, що подавець цього справді є розшукуваний Гарольд Стерлінг.

Чи спрацює це?

Я зняв телефонну трубку і замовив квиток до Сан-Франциско, в один кінець.

Усе це було півроку тому.

Сьогодні дядечко Макгрегор і я — найщиріші друзі. Ми з ним нерозлучні: я цілком влаштовую його, а він, певна річ, влаштовує мене.

Я щиро бажаю йому довгих літ життя. В чому годі мене підозрювати, то це в пожадливості.

Заставки й кінцівки в номері Віктора Кузьменка.